

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської філології та світової літератури
імені професора Олега Мішукова

**РОЗВИТОК РЕЦЕПТИВНИХ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК У
ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ ГІМНАЗІЇ**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти “магістр”

Виконала: студентка 2 курсу 251 М групи
Спеціальність 014 Середня освіта
Спеціалізація 014.021 англійська мова та
література
Освітня програма Середня освіта
(англійська мова та література)
Стукалова Олена Геннадіївна

Керівниця: кандидатка філологічних наук,
доцентка Поторій Наталія Володимирівна

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Розділ 1. Теоретичні основи дослідження передумов розв рецептивних граматичних навичок	6
1.1. Суть поняття «рецептивні граматичні навички».....	6
1.2. Визначення граматичного мінімуму, що під рецептивному засвоєнню.....	16
Розділ 2. Методика формування рецептивних грамати навичок на середньому етапі навчання	26
2.1. Підходи до розробки комплексних вправ для формування рецептивних граматичних навичок.....	26
2.3. Система вправ на розвиток рецептивних грамати навичок.....	
ВИСНОВКИ	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	40

ВСТУП

Вміння висловлюватись іноземною мовою дає людям змогу комунікувати з різними людьми, будувати міжнародний бізнес, навчатись та просто подорожувати світом, знайомитись з різними людьми, вивчати культуру різних країн. У сучасному світі вивчення іноземних мов є однією з важливіших частин повноцінного життя, у обставинах сьогодення та, звичайно, у соціумі, саме вивчення іноземної мови підвищує мовний етикет і розширює світогляд не лише дитини а й дорослої людини. Володіння англійською мовою зараз вже не виключення, а навіть необхідний кейс для сучасної та освіченої людини. Англійську мову намагаються опанувати ще до початку навчання в школі, бо вона допомагає відкрити нові перспективи та можливості не лише у майбутньому, а й на теперішній час.

Процес вивчення англійської мови є складною системою, особливо важкими для учнів виділяють труднощі засвоєння саме граматики. Система формування англійськомовної граматичної компетентності полягає в осягненні та засвоєнні рецептивних та репродуктивних граматичних навичок і це одна з найбільш суттєвих задач методики викладання іноземної мови. У вивчення англійської мови саме рецептивні навички є своєрідним фундаментом, тому потрібно підбирати комплексні методи навчання та розробляти виключну систему вправ та завдань для учнів.

Проблему формування рецептивних навичок досліджували вітчизняні й зарубіжні вчені, автори багатьох наукових праць, такі як: І.В. Мірошник, М.В. Рябих, Н.К. Складенко, Т.О. Стеченко, Л.М.Черноватий та багато інших.

Грамматика вивчає функції та значення мовних елементів, існує дві точки зору на вивчення граматики – формальна та зовнішня. У залежності від виду мовленнєвої діяльності, у якій реалізуються певні граматичні феномени, формулюються відповідні підходи до їх

дослідження, розробляються ефективні прийоми відпрацювання та вивчення особливостей граматики англійської мови, що є дуже актуальними для різних людей, різних спеціальностей, наукових діячів, політиків та педагогів.

Однак через останні реформи у сфері шкільної освіти акцент на практику навчання англійської рецептивної грамотності є недостатніми. Тема кваліфікаційної роботи є **актуальною**, оскільки здобувачам освіти необхідно розвивати й вдосконалювати граматичну рецептивну компетентність та формувати англійськомовні граматичні навички.

Мета дослідження полягає у характеристиці методики формування англійськомовних рецептивних граматичних навичок учнів гімназії на основі авторської системи вправ.

Для досягнення поставленої мети дослідження поставлено **завдання:**

1. Проаналізувати суть поняття «рецептивні граматичні навички».
2. Визначити граматичний мінімум, що підлягає рецептивному засвоєнню.
3. Окреслити підходи до розробки комплексних вправ для формування рецептивних граматичних навичок.
4. Розробити фрагмент уроку з використанням вправ для навчання пасивного граматичного матеріалу з метою формування англомовних граматичних рецептивних навичок учнів гімназії.

Об'єкт дослідження – рецептивні граматичні навички.

Предмет дослідження – особливості розвитку англійськомовних рецептивних граматичних навичок учнів гімназії.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційне дослідження виконане у відповідності до плану науково-дослідних робіт кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішуківа Херсонського державного університету за темою “Вплив лінгвальних та екстралінгвальних чинників на

формування фахівця з іноземних мов у сучасному мультикультурному просторі” (номер держреєстрації 0117U003763).

У роботі використано наступні **методи дослідження**: *критичний аналіз науково-літературних джерел* з метою визначення пріоритетних підходів до розвитку граматичних навичок; *описовий метод*, згідно з яким описуються загально-наукові виміри дослідження граматичних явищ в англійській мові; *індуктивний метод*, що використовується для з'ясування сутності рецептивних граматичних навичок у процесі виконання практичних завдань; *практичний метод*, що сприяє ефективній розробці вправ на розвиток граматичних навичок; *загальнонаукові методи*: аналіз та синтез, систематизація й узагальнення.

Практичне значення роботи полягає у створенні фрагментів уроків з розробкою вправ для вивчення граматичного матеріалу. Практичне значення одержаних результатів полягає також у чіткому та систематичному дослідженні головних аспектів пов'язаних з обраною тематикою роботи. Результати дослідження можуть бути використані на уроках англійської мови при засвоєнні граматичних тем.

Структура роботи. Кваліфікаційне дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕДУМОВ РОЗВИТКУ РЕЦЕПТИВНИХ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК

1.1. Суть поняття “рецептивні граматичні навички”

Рецептивні граматичні навички – це автоматизовані дії, спрямовані на пізнання та розуміння граматичної інформації тексту. Відомо, що сприйняття і розуміння будь-якого тексту має місце не лише активне, а й пасивне знання матеріалу, а, отже, можемо стверджувати, що рецептивні граматичні навички поділяються на рецептивно-активні й рецептивно-пасивні [20, с. 74]. Основною метою навчання граматичним явищам іноземної мови є формування та вдосконалення граматичних навичок, оскільки це один з необхідних компонентів умінь різних видів мовленнєвої діяльності (читання, аудіювання, говоріння і письма). Недостатній рівень граматичних навичок стає серйозним випробуванням і бар'єром на шляху формування як мовної, так і соціокультурної компетенції [1].

З психолінгвистичної точки зору виділяють мовні і мовні граматичні навички. Під мовними граматичними навичками мається на увазі автоматичне оперування граматичним явищем ізольовано, поза умовами спілкування. Під мовним граматичним навиком будемо розуміти автоматизоване використання граматичного матеріалу у всіх видах мовленнєвої діяльності. Базою мовних граматичних навичок є схематичні організовані зв'язки. Частіше нам зустрічаються навички зміни іменників в числі, не так часто ми можемо побачити їх в роді, прикметників – в роді або статусу порівняння, відмінюванні дієслів та ін. Мовні навички формуються в підготовчих (немовних) вправах, часто вони спираються на знання правил. Але, слід зазначити що їх, звичайно не вистачає для спілкування, тому що в першу чергу припускають

автоматизоване об'єктоутворення і не включають операцію співпадиння граматичного явища до комунікативного завдання і ситуацією спілкування.

Мовні граматичні навички спираються на синтагматичні зв'язки слів у реченні, володіння як мовною нормою, так і узусом. Формування мовних граматичних навичок можливо виключно при дотриманні певних мовних вправ, які автоматизують використання граматичного базису.

Граматичні навички можуть бути важливим компонентом при говорінні і письмі, а також у формуванні умінь аудіювання й читання. Таким чином виділяють експресивні і рецептивні граматичні навички.

До експресивних граматичних навичок відносять говоріння і письмо. Вони забезпечують автоматизоване формоутворення слів у мові (морфологічні навички), а також їх правильне систематизування в реченні (синтаксичні навички) згідно з правилами конкретної мови.

Що стосується рецептивних граматичних навичок, то вони проявляються здебільшого в аудіюванні й читанні. Це автоматизовані дії з розпізнання і розуміння граматичних явищ у різних типах тексту при активному та пасивному опануванні матеріалом .

Особливої уваги заслуговує те, що якщо учні активно апелюють мовним матеріалом, вони користуються ним у всіх видах мовленнєвої діяльності, тобто при відтворенні і при прийнятті висловлювання в усній і письмовій мові. Пасивне володіння граматичним мовним матеріалом включає в себе його застосування в рецептивних видах мовленнєвої діяльності.

Науковці виділяють рецептивно-пасивний вид граматичних навичок, специфічний тільки для читання текстів на іноземній мові. В даному випадку читач не володіє граматичним мовним матеріалом активно і може лише дізнаватися його «за зовнішнім виглядом» на основі зорової пам'яті [2, с.45]. В основі функціонування даного навичку

лежать автоматичні процеси розпізнання мовних явищ та розуміння на основі контексту їх визначення.

Спираючись на це, робимо висновок що, рецептивно-активні і рецептивно-пасивні навички мають різниці між собою за своїми ознаками. Для рецептивно-активних притаманна автоматизованість систем сприймання і обробки матеріалу за сенсом, бесперекладне розуміння граматичного явища, присутність сталих зв'язків між наочною та слуховою формою явища і його важливістю в довготривалій пам'яті. Рецептивно-пасивні навички припускають розпізнання матеріалу що спирається на лінгвістичний аналіз і базується на мовних навичках.

За автоматизацію матеріалу граматичні навички можна розділити на морфологічні і синтаксичні. Деякі науковці стверджують, що в певних випадках не завжди легко чітко відокремити морфологічний і синтаксичний навички, тому пропонують додаткові морфологосінтаксичні навички. Морфологічні навички – це навички інтуїтивно вірного використання або розпізнавання морфем.

Синтаксичні навички – це навички інтуїтивно вірного положення членів речення в не подібних типах пропозицій (просте оповідної, питальне, негативне, стверджувальне; складносурядна і складнопідрядна пропозиції) різної семантики згідно до синтаксичних нормам вивчається або сприйняття синтаксичних явищ в усній і писемній мові [3, с. 546].

Морфолого-синтаксичні навички – це автоматизоване використання і розпізнавання в мові граматичних явищ, які включають в себе синтаксичні та морфологічні частки.

Варто зазначити, що в залежності від типу мови (флексивною, агглютинативний, ізолюючий тощо) більшої важливості при формуванні граматичних навичок отримує морфологія або синтаксис

У роботі досліджуються головні вимоги до оволодіння граматичним компонентом англійської мови учнями старшої школи.

Розділ базується на Державний стандарт 2020 року та дійсню зараз програму для середньої освіти, вивчаючи базові компоненти та результативність щодо граматичної компетентності англійської мови. Висновки вбачають потребу в комплексному вивченні мови, яке формується з граматичних правил, використання та практичного їх використання.

У сучасному світі англійська мова являє собою міжнародну мову спілкування, торгівлі та політичних відносин. Знання англійської мови має базове значення для того, щоб люди могли повноцінно приймати участь у житті світової спільноти, мати змогу долучатись до освітніх і професійних програм і бути ваговою часткою у міжкультурній взаємодії.

Міцна основа граматики англійської мови має головне значення для результативного спілкування. Граматика формує структурну основу, яка дає змогу учасникам навчального процесу відтворювати свої ідеї чітко та зв'язно. Володіння граматичною компетентністю англійської мови дає можливість учням комунікувати ясно, точно та витончено, підвищуючи їх рівень знання мови [4, с.174].

Головною метою роботи є аналіз вимог до опанування граматичною компетентністю англійської мови учнями старших класів. Вивчаючи Державний стандарт 2020 року та актуальну зараз програму для середньої школи, це дослідження має за мету сформувати у учнів розуміння основних компонентів і очікувань щодо опанування граматиною англійської мови.

Робота також аналізує наслідки для вироблення навчальних програм, перекваліфікації вчителів та дієвого порядку навчання.

На підставі вивчення програми та державного стандарту можна зробити основні висновки щодо вимог до формування граматичної компетентності англійської мови гарного рівня учні школи.

Сучасна програма визначає важливість подання учням об'ємного рівня граматики англійської мови. Вона виокремлює необхідність залучення різних граматичних форм і структур, таких як: граматичні часи, частини мови, форми дієслова, синтаксичні моделі речень. Такий систематизований підхід забезпечує те, що учні мають міцну граматичну базу.

Програма вбачає важливість сучасного відношення до навчання, коли учні удосконалюють свої знання та навички, проходячі на різні рівні класу. У ньому визначено головні граматичні цикли, які необхідно вивчати на всіх зазначених рівнях, що дає можливість по рівнево, систематично та розмежовано вивчати граматику.

Програма наголошує на поєднанні вивчення граматики з іншими мовленєвими вміннями, а саме – аудіювання, говоріння, читання та письмо. Вона наголошує, що граматика не вивчається опосередковано, а пов'язана з удосконаленням загального опанування мовою. Об'єднуючи граматику з прикладним використанням мови, учні можуть використовувати граматичні форми у важливих контекстах [43].

Програма виокремлює значимість навчання граматики в контексті практичного використання мови. Це визначає потребу учнів у сприйнятті того, як граматика зв'язана з комунікацією у повсякденному житті, і дає змогу їм формувати мовлення точно та правильним чином. Такий підхід забезпечує високу комунікативну компетентність учнів і формує у них здатність використовувати мову у повсякденні.

Програма допомагає розвитку мовної авторитетності, заохочує учнів досліджувати та роздумувати над граматичними формами та моделями. Вона визначає важливість знань граматичних правил, використання та виключень. Розвиваючи мовну авторитетність, учні можуть швидше вбачати та редагувати граматичні неточності у своєму тексті та усному викладі.

Програма визначає результативні ступеня оволодіння мовою по відношенню до граматичної компетентності. Вона включає конкретні пункти щодо граматичної чіткості та рівня достатності, які учні мають досягти на певному рівні класу. Це запорука того, що учні перманентно прогресують у рівні оволодіння граматиною на протязі усього навчального процесу в школі [43].

Програма зазначає головну роль вчителів у формуванні ефективного навчання граматики. Це виокремлює важливість для вчителів володіти англійськими граматичними структурами та педагогічними прийомами для впровадження сприятливого навчального процесу. Вчителів мотивують ють до впровадження сучасних навчальних стратегій, а саме: чіткі пропозиції, контекстна практика та формувальне оцінювання, щоб удосконалити граматичну обізнаність учасників навчального процесу.

Програма наполягає на важливості системного оцінювання граматичної обізнаності учнів. Вона мотивує педагогів оцінювати рівень сприйняття та оволодіння учнями граматики шляхом багатьох методів оцінювання, а саме: інтерактивні заходи, тестування, проекти та завдання на основі рівня здобутків. Поточний контроль дозволяє визначити ефективні сторони учнів і області, які потребують пропрацювання, чітке навчання та підтримку [43].

Програма визначає превалювання контекстуальної форми сприйняття у навчанні граматики. Це стимулює вчителів демонструвати приклади та вправи, які є дотичними до життя та соціальної сфери учнів. Поєднуючи граматичні форми з побутовими ситуаціями, учні краще розуміють та чітко використовують граматичні структури.

Програма приймає роль прогресу у покращенні граматичного навчання. Вона вважає за потрібне включити цифрові ресурси, хмарні технології, та мультимедійні інструменти, щоб долучити учнів і показати всі існуючі форми роботи для практики. дотичність технологій

у вивчення граматики може апгрейдити процес навчання, і зробити його захоплюючим та цікавим для учнів.

Програма визначає різні навчальні бажання та рівень розвитку старшокласників. Це стимулює вчителів використовувати стратегії відокремлення, щоб закрити потреби певних учнів. Забезпечуючи розподільне навчання та емпатію, вчителі повинні спрямовувати свої погляди до різних рівнів оволодіння граматиною та забезпечувати те, що всі учні отримують можливість удосконалити свою граматичну компетентність [6, с. 56].

Програма акцентує увагу на необхідності знайомства учнів з автентичним вживанням мовних кліше, окремих структур. Вона спонукає вчителів пропонувати учням матеріали автентичного характеру, зокрема, аудіозаписи та відео, щоб дати можливість здобувачам ознайомитися з особливостями використання природної мови. Розуміючи автентичну мову, учні можуть краще оволодіти граматичними правилами в автентичному контексті [5, с.101].

Програма зауважує важливість комунікації під час навчання граматики. Це сприяє активному використанню граматичних структур як в усних, так і в письмових завданнях, і тим самим заохочує учнів до точного та плавного висловлювання. Надання таких широких можливостей для вироблення мови допомагає учням закріпити свої знання з граматики та розвинути комунікативну компетентність.

Програма визнає важливу роль постійного професійного росту для педагогів. Це дає змогу вчителям брати участь у безперервному навчанні та професійному рості, щоб удосконалити власне сприйняття граматики англійської мови та вдалих стратегій викладання. Слідкуючи за сучасними дослідженнями та педагогічними підходами, вчителі можуть надавати своїм учням ефективне навчання граматиці.

Програма підтверджує, що оволодіння англійськомовною граматичною компетентністю є безперервним процесом, що не

обмежується навчанням у гімназії. Вона підкреслює важливість для учнів продовжувати удосконалення своїх граматичних навичок у професійній сфері й у повсякденному житті. Думаючи постійно про навчання, здобувачі можуть підтримувати й поліпшувати свою граматичну компетентність упродовж життя.

Програма зосереджує увагу на необхідності розвитку граматичної точності та правильності мови. Її першочергове завдання – забезпечити гімназистів знаннями, що сприяють побудові граматично правильних речень і ефективній презентації ідей. Концентруючись на чіткості й точності, здобувачі можуть удосконалити писемне та усне мовлення [5, с. 96].

Програма розпізнає важливість дослідження та виявлення помилок у граматичних формах. Це мотивує вчителів надавати чіткий відгук про граматичні помилки учнів і звертати їх увагу до визначення та виправлення цих помилок. Ліквідуючи розповсюдженні помилки та стереотипи, учні мають підвищити свої граматичні навички та покращити загальний рівень оволодіння мовою.

Програма схвалює позитивну роль граматики англійської мови в розвитку культурного та глобального світобачення. Це спонукає до вивчення граматичних структур, що актуалізують культурні чинники. Використовуючи відповідні матеріали, учні розвивають досконаліше розуміння мови, яка є відображенням культури, а також покращують свої навички міжкультурного спілкування [6, с.76].

У програмі акцентується на формуванні навичок самоосвіти під час вивчення граматики. Це мотивує учнів відповідати за власне навчання, брати участь у самоосвіті та шукати додаткові можливості для подальшого оволодіння граматичними навичками. Самостійно навчаючись, учням нескладно вдосконалювати свою граматичну компетентність за межами аудиторії.

Програма рекомендує постійне оцінювання та використання практики зворотного зв'язку під час навчання правилам граматики. Зокрема, надає різноманітні методи оцінювання, такі як вікторини, тестові завдання, проекти та презентації. Таким чином можна без проблем оцінити граматичну компетентність учнів. Щодо зворотнього зв'язку, то слід зазначити, що він має бути своєчасним і конструктивним. Це дає змогу здобувачам визначити пункти, що потребують вдосконалення, і відповідно скорегувати певні недоліки при використанні мови.

Програма підкреслює наявність мовних різновидів. Це сприяє розумінню учнями того факту, що їм необхідно упізнавати граматичні конструкції в різних контекстах, у формальному та неформальному мовленні. Учням слід ознайомитися з різними мовними варіантами, так вони матимуть змогу пристосувати свої граматичні навички в різних ситуаціях й безперешкодно комунікувати з різними співбесідниками.

Згідно з постулатами програми, знання граматики виходять за межі володіння англійською мовою. Тут необхідно звернути увагу на розвиток навичок, які можна передавати, зокрема, критичне мислення, вміння аналітично досліджувати шляхом навчання граматиці. Знання граматики допомагає здобувачам у поліпшенні когнітивних здібностей та перенесенні навичок на інші навчальні дисципліни або навіть реальні ситуації [6, с.39].

Під час навчання граматиці відкриваються широкі можливості для організації співпраці та спілкування. Зокрема, учні можуть брати участь у груповій роботі, дискусіях, обмінюватися думками з метою покращення розуміння правил граматики. Співпраця з однокласниками, змістовне спілкування допомагає у закріпленні знань з граматики і в розвитку навичок міжособистісної комунікації.

Беззаперечно є також роль граматики у розвитку критичного мислення та навичок розв'язання складних питань. Це залучає

здобувачів до аналізу граматичних структур, допомагає з'ясувати специфіку та особливості певних правил при вирішенні мовних проблем. Завдяки критичному мисленню, здобувачі досконаліше розуміють граматику і їх загальний рівень володіння мовою покращується. Крім того, учні здатні міркувати та аналізувати мовні структури. Це є результатом постійного процесу, який полягає у здатності вчити і запам'ятовувати граматичні правила, помічати помилки та робити правильний вибір [6, с.76].

Оскільки мова динамічно та безупинно розвивається, це спонукає здобувачів до вивчення особливостей мовних варіацій, а саме, регіональні діалекти, відхилення від граматичних норм вживання певних структур у неофіційному використанні мови та стандартні граматичні умовності. Знайомлячись з варіації мови, здобувачі розвивають судження про мову та підвищують комунікативну лабільність.

Згідно з програмою навчання граматиці може відбуватися на міждисциплінарному рівні. Зокрема, увага акцентується на зв'язках між граматиною та іншими науками, а саме літературою, історією та суспільнознавчими дисциплінами. Такі міждисциплінарні зв'язки та інтеграція граматики з іншими науками створюють сприятливе середовище для здобувачів у плані розвитку цілісного розуміння мови та її використання в різних контекстах [7, с.156].

Розвиток соціокультурного кругозору при навчанні граматики спонукає здобувачів аналізувати, яким чином мова окреслює історичну, соціальну, культурну сферу. Вивчення граматики у культурному аспекті позитивно впливає на розвиток чутливості до різних точок зору, а також допомагає стати дієвими комунікаторами у мультикультурному просторі [8, с.26].

Розвиток продуктивних комунікаційних стратегій за допомогою граматичних інструкцій заохочує гімназистів до вивчення та використання різних граматичних структур задля точної передачі

значення. Оволодіння стратегіями спілкування дає змогу безперешкодно та рішуче висловлюватись у різних ситуаціях.

Слід зазначити, що опанування граматики є постійним процесом, що спонукає здобувачів постійно підтримувати розвиток своїх граматичних навичок після закінчення гімназії шляхом самостійного навчання, через знайомство з оригінальними мовними матеріалами або у процесі діяльності, яка безпосередньо споріднена з мовою. Підтримка та покращення своєї граматичної компетентності протягом життя відбувається завдяки розвитку мислення у безпосередньому процесі розвитку мови [8, с.42].

Таким чином, діюча програма для школи гарантує базис для опанування граматичною компетентністю. Вона скерована на розвиток граматичної правильності та досконалих вмінь здобувачів. При цьому увагу зосереджено на прогресивному навчанні, поєднанні з іншими мовними навичками, функціональному використанні мови. Відповідно до програми, в ефективному навчанні граматики провідна роль належить учителеві, підкреслюється також важливість постійного оцінювання для відстеження рівня досягнення успіхів здобувачів. При виконанні інструкцій та приписів, зазначених у програмі, вчитель може поліпшити граматичну компетентність учнів гімназії та налаштувати їх на продуктивне використання мови в різних ситуаціях.

1.2. Визначення граматичного мінімуму, що підлягає рецептивному засвоєнню

Базова задача у вивченні граматики на початковому етапі – навчити учнів використовувати її на практиці в комунікативних цілях, а це означає “оволодіти навиками змінювати форми слів та з’єднувати слова в словосполучення”, тобто опанувати граматичні навички. В методиці вивчення граматики є ще безліч нагальних питань, деякі з них

вирішуються багатьма методами по-різному [8, с.26]. Найбільш актуальними зараз є чіткі питання:

1) вибірка граматичних явищ з урахуванням мети навчання і системність їх засвоєння;

2) форми презентування граматичних явищ в залежності від виду мовної діяльності, в якій їх використовують;

3) види завдань, спрямованих на автоматизації граматичних явищ та утворення граматичних навичок;

4) роль і значення правил при вивченні граматики [8, с.26].

Підбір граматичного матеріалу для навчання здобувачів з різним рівнем оволодіння мовою, індивідуальних підхід при розподіленні граматичного матеріалу є однією з досі не вирішених проблем. Проте можна відзначити основні фактори, які слід брати до уваги, коли вивчається та чи інша граматичне тема.

До таких **головних факторів** відносяться [9, с.112]:

1) дидактичне правило відокремлення труднощів та принцип подання матеріалу від простішого до складного;

2) потреба комунікації, тобто важливість вивчати спочатку ті граматичні явища, без яких несила забезпечити практичні вимоги мовлення, тобто вміння писати, читати, говорити та сприймати мовлення на слух у межах тематики курсу;

3) достатній рівень лексичного запасу. Якщо на певному етапі навчання у здобувачів обмежений лексичний запас, і, відповідно, їм важко використати нове граматичне явище в різних ситуаціях чи проілюструвати достатньою кількістю прикладів, то вивчення нової граматичної теми треба перенести на більш пізній час. Якщо цього не зробити, то навчання стане виключно теоретичним. А основне завдання при навчанні іноземної мови в гімназії, все ж, спрямоване на розвивиток у здобувачів навичок та вміння практичного застосування граматичного матеріалу у мовленні.

Оскільки навчання є практично спрямованим, потреба вивчення мови є головним фактором при підборі граматичного матеріалу для кожного окремого етапу навчання. Такий підхід потребує презентацію граматичного феномена, що за певних умов не можливо пояснити на даному етапі через обмежені знання здобувачів, або через те, що вони не можуть зрозуміти нове поняття, оскільки воно занадто складне й потребує багато часу для пояснення. Тому за таких умов граматичний матеріал можна вивчати як лексику, тобто для його введення та закріплення послуговуються тими самими прийоми та методами, які використовуються при роботі з лексичними одиницями.

Проте існують випадки, коли певне граматичне явище, що спочатку було визначене як лексика, надалі узагальнюється за сприятливих умов, а саме коли здобувачі вже мають достатнім вокабуляром, щоб теоретично осягнути узагальнення. Що стосується граматичних навичок, то вони утворюються виходячи з аналогій, що виступають найбільш легкими формами. При побудові речень за аналогією здобувачі можуть використовувати не окремі слова, а словосполучення, синтагмами, що є частиною структури [10, с.173].

Отже, щоб сформулювати нове речення за подобою до загальновідомого мовленнєвого взірця, учень має заздалегідь знати всі слова в зробленій формі, але він не добирає саму форму слів (відміння іменники, дієслова і т. п.) на практиці неможливо передбачити, що учні знають форми всіх слів. Тому, треба розпочинати із самостійного вибору словотворень, учень не може використовувати лише подібність, йому потрібні правила, що вкажуть йому на межі можливого користування аналогіями. Виходить що, правила й робота за аналогіями не виключають, а чітко доповнюють один одного. Функція правил та аналогії у навчанні та взаємодії між ними залежать від рівня навчання. На початковому рівні превалюють вправи, в основі яких є дії за аналогією; на наступних етапах завдяки нарощуванню обсягу мовного

матеріалу, удосконаленню навичок та вмінь, накопиченню знань з теми все більшу роль відіграють правила.

Торкнувшись правил, необхідно сфокусуватись на питанні про характеристику правил. Основним дефектом правил, що зустрічались раніше в навчальних посібниках, а іноді є й у сучасних, були: їх недоцільний обсяг повідомлення всіх винятків та відсутність інструкцій і прикладів на використання правил з метою оволодіння граматичним матеріалом. Такі правила не мають користі при досягненні мети навчання, яка полягає в оволодіння іноземною мовою. Тому сучасні методисти стверджують, що правила, повинні не лише спонукати здобувачів до роботи з граматичним матеріалом, а й мати характер вказівок до виконання дій. Крім того, вони повинні вживатися лише тоді, коли охоплюють велику групу слів. Суміжно з правилами-вказівками слід використовувати узагальнюючі правила.

Правила-вказівки допомагають здобувачеві зорієнтуватися при утворенні тієї чи іншої граматичної форми. Особливістю таких правил є простота, точність, стислість і чіткість, тому їх формулювання має бути рідною мовою. На правила відводиться мінімальний проміжок часу, а основний час слід відвести на відпрацювання граматичних явищ, без яких неможливе практичне оволодіння мовою.

При вивченні граматики найбільш складним є оволодіння способами зміни словоформ, словосполучень в реченні, залежно від норм мови, що вивчається, тобто оволодіння операціями та діями, а також вироблення певної механічності дій. Щоб подолати ці складнощі, слід знайти найбільш продуктивні шляхи навчання гімназистів граматичним діям, що складають автоматизовані елементи мовленнєвої діяльності [11, с.154].

Проте граматичні дії представлені у різних видах мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письма), кожен з яких має свою специфіку. При говорінні завданням мовця є використання

потрібної мовленнєвої форми, щоб максимально точно передати свої думки, інакше комунікація може не відбутися.

При аудіюванні форму вже дано і за нею потрібно точно передати зміст. Одне й те саме граматичне явище можна використовувати як при формуванні, так і при сприйнятті мовлення, тобто в продуктивній і у рецептивній мовленнєвій діяльності; тому завдання для навчання граматики мають як репродуктивний, так і рецептивний характер. У гімназії на початковому рівні вивчаються не всі граматичні явища іноземної мов, а спеціально підібраний активний та пасивний граматичний мінімум.

Для вираження власних думок іноземною мовою учень має оволодіти тими граматичними структурами, які входять до активного граматичного мінімуму. Пасивний граматичний мінімум містить такі граматичні структури, які здобувачі можуть не застосовувати при висловленні власних думок, але вони необхідні для сприйняття і розуміння мовлення. Для цього треба знати як активний, так і пасивний граматичний мінімум [12, с. 34].

Таким чином, основними завданням у вивченні граматичного матеріалу з іноземної мови спочатку є оволодіння граматичними навичками мовлення – репродуктивними, тобто граматичними навичками говоріння й письма, та рецептивними, тобто граматичними навичками аудіювання і читання [12, с. 39].

Стратегії формування англійської граматичної компетентності у старшокласників мають на увазі виконання різних вправ, завдань, методів, прийомів, засобів, які відіграють позитивну роль в успішному навчанні.

Інтерактивні вправи, зокрема, мобільні додатки з онлайн-вікторинами, граматичними іграми тощо, можуть задіяти здобувачів до активної роботи у процесі навчання. Такі вправи дають змогу отримати зворотний зв'язок, відслідковують досягнення і надають потужне

навчальне середовище, яке спонукає здобувачів активно вивчати граматику [14].

Побудувати і розробити граматичну діяльність, що пов'язана з життям та колом інтересів здобувачів, сприяє створенню досвіду навчання. Вчителі можуть використовувати оригінальні матеріали, наприклад, газетні статті, віршовані тексти, відеофрагменти та діалоги, що показують використання граматичних структур в реальному житті. Приміняючи граматику у практичних ситуаціях, здобувачі можуть краще розуміти та використовувати правила граматики.

Активна участь здобувачів у виконанні комунікативних завдань допомагає застосовувати граматику як у рольових іграх, дебатах, дискусіях, так і в групових проектах, що сприяє спілкуванню мовою, яка вивчається. Такі вправи підвищують рівень впевненості і формують вільне мовлення, і при цьому зміцнюють правильну граматичну вимову.

Використання завдань, пов'язаних з аналізом та корекцією помилок дає можливість здобувачам знаходити та редагувати власні граматичні похибки. Учитель може запропонувати приклади текстів або роботи здобувачів, які містять типові помилки. Далі здобувачі самі їх аналізують, і, знаючи основні граматичні правила, здатні виправити їх. Це удосконалює самосвідомість і сприяє у засвоєнні граматичних понять [15, с. 55].

Письмові завдання граматичного змісту дозволяє здобувачам відпрацьовувати граматичну точність у письмовій формі. Можна дати написати твір або оповідання, які треба оформити з використанням певних граматичних явищ. Обов'язково треба надати конструктивний аналіз щодо письма учнів. Це допоможе їм осягнути граматичні правила в контексті та покращити навички письма.

Посібники, підручники, оформлені у вигляді схем, діаграм та скомпоновані у формі таблиць, можуть допомогти у презентації та граматичних правил. Візуалізація сприяє учням у розумінні складних

граматичних структур. Тому перелічені засоби є надійними довідниками у процесі самостійного навчання [16, с. 32].

Опрацювання граматичних онлайн-ресурсів, зокрема веб-сайтів, перегляд відеоуроків робота з інтерактивними граматичними платформами, може допомогти у самостійному навчанні та додатковій тренувальній практиці. Здобувачам можуть бути доступні граматичні пояснення на основі прикладів і завдань, підібраних індивідуально з урахуванням специфічних особливостей кожного учня, у їх власному темпі, що дозволить їм зміцнювати сприйняття граматичних понять поза уроками.

Залучення елементів гри у вивчення граматики може посилити мотивування. Можна заохочувати системою балів, значками або нагородами за виконання граматичних завдань. У такий спосіб вивчення граматики стає більш захоплюючим і обґрунтованим для учнів, створює атмосферу змагання, розваг.

Слід пропонувати спільні навчальні заходи, зокрема, роботу в парах, групові дискусії та зворотній зв'язок однокласників. Це створює інтерактивне і зручне навчальне середовище. Здобувачі можуть колективно виконувати граматичні вправи, обмірковувати правила граматики та пропонувати аргументований відгук колегам. Такий колективний підхід розвиває почуття спільності, єдності та вдосконалює стосунки між членами колективу, в межах соціального середовища. Таке розуміння між учнями відбувається через їх взаємодію [17, с.28].

Ознайомлення гімназистів з автентичним мовним середовищем відбувається через оригінальні тексти, аудіо- чи відео- контент, що допомагає розвивати граматичні навички. Читання літератури, прослуховування аудіо фрагментів, перегляд художніх або документальних фільмів, робота з автентичним матеріалом в цілому – це все чинники, які пропонують учням натуральні мовні структури для

використання. Їх безпосередній вплив сприяє розумінню граматики та пришвидшує засвоєння мови [18, с.90].

Отже, формування граматичної компетентності у здобувачів освіти в гімназії вимагає виконання різних завдань з використанням прийомів та інструментів, що відповідають потребам і сприяють мотивації учасників навчального процесу. Інтерактивні граматичні вправи, робота з текстом, вправи на вдосконалення комунікативних навичок, аналіз і коригування помилок, граматичні письмові завдання, візуальні посібники та підручники, онлайн-ресурси, ігрова діяльність, групове або колективне навчання та автентичне мовне середовище грають ключову роль продуктивному опануванню граматики англійської мови. Використання цих прийомів і методів допомагає учителю у створенні привабливого та комфортного навчального середовища, яке мотивує старшокласників до вивчення граматики, розвиває їх граматичні навички, і підказує як застосовувати граматичні структури адекватно і грамотно.

Учитель виступає у ролі мотиватора, який спрямовує та сприяє формуванню граматичної компетентності здобувачів. І саме учитель повинен глибоко розуміти граматичні поняття й ефективні стратегії навчання. Чітко пояснюючи, розробляючи захоплюючі вправи та завдання, пропонуючи конструктивний аналіз виконаної роботи і створюючи сприятливе середовище для опанування науки, учитель може допомогти своїм підопічним розвинути міцний фундамент в царині граматики англійської мови.

Англійськомовна граматична компетентність найкраще розвивається у процесі поступового прогресування навчання. Починати слід з фундаментальних граматичних структур і плавно вводити більш комплексні поняття, так учні можуть поволі розвивати свої знання. Вчителям треба складати інструкції і давати можливість практикуватися і відпрацьовувати, виконуючи тематичні вправи на закріплення на

кожному етапі, щоб впевнитися, що здобувачі засвоїли основні правила граматики, перш ніж ускладнювати матеріал [19, с.211].

Коректування граматичних неточностей є важливим у формуванні граматичної компетентності. Учитель має сконцентруватись на тому, щоб спрямовувати здобувачів на виявлення та редагування власних граматичних недоліків, сприяючи мовній обізнаності. Продуктивний зворотній зв'язок так само повинен беззаперечно бути присутнім, щоб підтримати здобувачів у намаганні розуміти причину і сутність їхніх помилок і спрямувати їх до правильного мовлення.

Введення автентичного використання мови для гімназистів є важливим при формуванні граматичної компетентності. Вчитель повинен залучати автентичні тексти зі справжнього життя, відео та аудіо матеріали, щоб презентувати учням структури та особливості використання природної мови. Оригінальний мовний матеріал слугує з користю здобувачам у розвитку інтуїтивного відчуття граматики та допомагає грамотно використовувати правила граматики в різних ситуаціях [20, с.75].

Мовна практика повинна бути регулярною, оскільки це важливо для опанування англійськомовною граматичною компетентністю. Здобувачів варто заохочувати до самостійної роботи не лише під час уроків, а й поза ними. Серед основних видів діяльності зазначимо наступні: самонавчання, виконання вправ, індивідуальне читання та спілкування на різні теми з носіями англійської мови. Регулярно практикуючи граматичні вправи, здобувачі укріплюють своє розуміння, засвоюють правила та вільно використовують мову.

Позитивне налаштування на вивчення граматики має велике значення для досягнення успіхів учасників навчального процесу. Учитель повинен створити сприятливу та комфортну атмосферу в класі, аби налаштувати на впевненість і позбавити учнів тривожного відчуття. Слід наголошувати на актуальності і практичності граматики в

продуктивному спілкуванні. Для цього вчитель може спонукати учнів до сприйняття вивченого граматичного матеріалу як засобу покращення мовних навичок [21, с. 19].

Формування англійськомовної граматичної компетентності гімназистів слід розглядати не як остаточну ціль, а як основну в навчанні граматики. Здобувачів слід залучати до розгляду граматики як динамічного аспекту мови, що розвивається і потребує постійної практики та покращення. Виховання захопленості й інтересу до вивчення мови та сприяння розумінню її граматичних структур дають здобувачам змогу відповідально ставитися до своєї навчальної діяльності за межами навчального закладу [22, с.38].

Таким чином, зауважимо, що формування граматичної компетентності вимагає сумісної роботи учителів і здобувачів освіти. Вчителі беззаперечно сприяють поступовому прогресу шляхом застосування стратегії коригування помилок, використання оригінальних текстів і вправ до них, заохочення до участі в регулярній практиці, культивування позитивного ставлення здобувачів до освіти в цілому, і конкретно до граматики англійської мови. Всі ці фактори допомагають учням розвинути міцну базу граматики англійської мови і покращит знання мови, озброїтися необхідними навичками для ефективної комунікації в різних приватних, наукових та професійних умовах.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ РЕЦЕПТИВНИХ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК НА СЕРЕДНЬОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ

2.1. Підходи до розробки комплексних вправ для формування рецептивних граматичних навичок

Досліджуючи та аналізуючи навчальний процес в гімназії, можна зазначити, що здобувачі освіти середньої ланки мають достатній рівень знань для використання в навчальному процесі різноманітних навчально-методичних комплексів, виданих зарубіжними методистами. Беремо до уваги підручник, рекомендований для впровадження в освітній процес Міністерством освіти і науки України. Він відповідає стандартам освіти в Україні

Це укомплектоване видання *Focus*, яке містить підручник для учнів, робочий зошит та збірку тестових завдань. Крім того у комплекті є книга для вчителя, а також аудіо- та відеозаписи для виконання вправ на аудіювання [45; 46].

У підручнику, простежується дотримання принципових вимог, зокрема системність та комплексний підхід до укладання навчального матеріалу з урахуванням особливостей тематики, порядку викладення матеріалу тощо. Структура навчально-методичного комплексу охоплює усі види мовленнєвої діяльності (говоріння, читання, аудіювання, письмо), значний відсоток займає граматичний матеріал та вправи до нього. В цілому, завдання відзначаються різноманітністю та варіативністю.

Здобувачам пропонуються на вивчення такі теми: “Живи й учись”, “Людина і природа”, “Життєвий простір”, “Шопінг”, “На роботі” “Космічна галузь” “Планета Земля”.

Кожна тема складається з підтем, у яких передбачено виконання завдань різних видів мовленнєвої діяльності: знайомство з тематичним вокабуляром, тексти для читання, вправи на аудіювання, письмові завдання, вправи для розвитку монологічного та діалогічного мовлення, граматичні правила і тренувальні вправи на їх закріплення, тобто, підручник містить завдання, що стають у нагоді з метою розвитку орфографічних навичок та писемного мовлення.

Також при аналізі навчально- методичного комплексу ми помітили певні вправи для формування та удосконалення іншомовної граматичної компетентності: це рецептивні та репродуктивні завдання на вивчення граматичних явищ, зокрема, дієслівні часи, пасивний стан дієслів, множина іменників, модальні дієслова, непряма мова, узгодження часів, умовні речення, типи питань, числівники, ступені порівняння прикметників тощо.

Підручник Focus містить багато цікавих, інтерактивних підрозділів. А саме: оглядова частина, у якій використано матеріал для перевірки знань та розуміння здобувачами лексики, граматики тощо; таблиця зі лексичними одиницями до кожної теми та вправ. В ній розміщено саме слово, його переклад та транскрипція; є також сторінки зрізними відео вправами, в яких представлено комунікативні ситуації, що включають граматичні структури; у підрозділі, що містить додаткові правила та приклади застосування граматичних конструкцій, пропонується ціла низка граматичних завдань на закріплення знань.

Слід зазначити, що у підручнику є наступні види вправ: *репродуктивні*, а саме, вправи на трансформацію, на розширення або завершення зразка мовлення, а також для самостійного вживання у діалогічному або монологічному мовленні, а також рецептивні вправи, у яких, наприклад, необхідно знайти або впізнати певну граматичну структуру, дати відповіді на запитання, обрати граматичну структуру за контекстом або виконати вправу на диференціацію.

FOCUS REVIEW 1

VOCABULARY AND GRAMMAR

1 Match the verbs in box A with the prepositions in box B to make phrasal verbs, then complete the sentences with the phrasal verbs.

- A fall go major settle scrape
B behind down in into through

- After the lunch break, the kids were excited and took time to _____.
- Maths wasn't my best subject and I just managed to _____ the exam.
- If you miss a few classes, it's easy to _____ . Then it's hard to catch up.
- He enjoys working with kids and he'd like to _____ teaching as a career.
- She wants to _____ Biology at university, then get a job at a nature reserve.

2 Choose the correct option.

- Many students can't afford to go to university unless they get a *degree / scholarship / dissertation*.
- I have a very *vague / clear / photographic* memory of my first day at school – I remember it really well.
- Amy fainted, but thankfully after just a few seconds she *remained / lost / regained* consciousness.
- George got bored quickly and his teachers complained he was *disruptive / gifted / expelled* in class.
- Our sports coach is pretty *lenient / self-disciplined / strict*; she makes us work really hard in training.
- You can't possibly be hungry again – you always have food on / in / inside the brain!

3 Complete the text with one word in each gap.

THE SCHOOL REUNION

Last week I went to a school reunion and I was amazed how different the school looks now. The building where we _____ to have PE classes has been demolished and a new sports centre has been built instead.

I clearly remember how we _____ beg our sports teacher to allow us to play games in the old building! Then I bumped into Caroline who I _____ always having arguments with. I hardly recognised her. She didn't _____ to look so glamorous. But one thing hasn't changed about her. She _____ always talking about others behind their back. It's so unpleasant. The reunion also reminded me of the importance of punctuality that the school head teacher talked about so often. I got used to certain things so much that even now I _____ arrive at meetings at least fifteen minutes earlier than necessary!

READING

7 Read the text. Complete gaps 1–5 with sentences A–F. There is one extra sentence.

NEW YORK

BROOKLYN FREE SCHOOL

A school with no grades, no homework, no tests and no obligation to attend classes. That's the Brooklyn Free School, a learning institution that follows a 'free' education philosophy. Neither the school's head teacher nor the teaching staff, who are known as advisers, tell the students what to do.

1 _____ This is based on the school's belief that learning only happens when it is self-directed and not imposed by others.

The school is open to students from three to eighteen years of age. It encourages them to get involved in everything that concerns the school. In order to do so, students attend a Democratic Meeting where they have equal votes with the staff. This get-together is at the heart of the school's philosophy. 2 _____ Announcements are made, issues are raised and everyone cooperates for the well-being of the school. Attendance at the weekly meeting is one of the few school rules. Though some of the younger students don't pay much attention, preferring to read or draw instead, they must be present.

A typical school day is different for every student. They can paint, play video games or work on laptops. Some prepare for the school's annual play by rehearsing or building stage sets. In the kitchen, others might be baking a cake or sorting rubbish for recycling. Traditional classroom lessons are also available if students wish to attend. 3 _____ By offering these choices, the school accommodates all needs. Being part of a group of classes on a regular basis fits some students best, while doing individual projects is what suits others.

The school's philosophy is a radical one. Parents hope it will make their children independent thinkers and problem solvers. However, the school's system has its share of opponents. 4 _____ This is due to the enormous freedom students have, which can lead to laziness and lack of discipline. Furthermore, they believe that students whose families cannot afford to hire private tutors have fewer chances of gaining college entry. It's believed that the school's academic preparation is inadequate. This seems to be supported by the fact that there are parents who have had to hire help to make sure their children learn the basics. 5 _____ Since then, however, enrolments have increased and people are regaining confidence in the idea of self-regulated education and the school's mission.

- A Also, in its first academic year, a third of the original students left, as did the teachers.
B These are best for students who prefer a structured day along with a weekly timetable.
C Many students go there to escape the stress and exam pressures of conventional schools.
D Taking place every Wednesday, it gives staff and students an opportunity to be heard.
E Their main criticism is that it does not, in fact, adequately prepare students for real life.
F It's entirely up to them to choose what they learn and how they wish to learn it.

4 Complete the sentences with the correct form of the verbs in brackets.

- If you need more details, try _____ (look) online for information. Maybe you'll find something.
- The Music Academy exam board first listened to us all _____ (sing) and then they announced who was admitted.
- I'm sorry, sir. I forgot _____ (check) if my essay is within the word limit you required.
- Do you think our Chemistry teacher will let us _____ (use) the lab to carry out our own experiments?
- We were warned _____ (not/touch) any of the exhibits.

USE OF ENGLISH

5 Read the text. Choose the correct answer, A, B, C or D.

New research suggests that having a smartphone on your desk when you are studying leads to _____ a negative effect on your ability to concentrate. It _____ that in IQ tests where candidates had a smartphone nearby, even when they did not actively use it, they _____ less well than those without. It is thought that we have become accustomed to being alert to updates and notifications on our mobile devices. Thus, just having a smartphone in sight may be enough to _____ our attention from the task at hand.

- 1 A to having B you to have
C have had D to have
2 A has been shown B was showing
C is shown D has shown
3 A made B got on
C performed D got through
4 A put off B distract
C omit D mess with

6 Complete the second sentence using the word in capitals so that it has a similar meaning to the first. Use up to four words in each gap, but do not change the word in capitals.

- So, did you get that email I sent you about the new course? **WONDERING**
I was _____ that email I sent you about the new course.
- Teachers are typically more aware of dyslexia now than they were in the past. **TEND**
Teachers _____ aware of dyslexia now than they were in the past.
- Our English teacher often took us to the cinema to watch foreign films. **WOULD**
Our English teacher _____ to the cinema to watch foreign films.
- My best friend has a very irritating habit of chewing gum loudly. **ALWAYS**
My best friend _____ loudly.
- I'm not sure if I've told my parents about the school trip. **REMEMBER**
I _____ my parents about the school trip.

LISTENING

8 Listen to four people talking about classes they attend. Match the speakers with the statements. There is one extra sentence. You will hear the recording twice.

- Speaker 1:
Speaker 2:
Speaker 3:
Speaker 4:

The speaker ...

- A is looking to develop a professional goal.
B is struggling with the amount of work on the course.
C is motivated by feedback from the tutor.
D is thinking of quitting the course.
E is surprised by the attitude of the tutor.

SPEAKING

9 Look at photos where people are learning new things at different ages. Discuss when it's more difficult to learn new things: when you're a child or an elderly person. Why?

WRITING

10 Read the writing task and write a covering email.

Your town is going to host an international sport event during the summer holidays. The organisers are looking for English-speaking volunteers to assist the participants. Write a covering email for this post. Explain why you would like to do this job and why you are well-suited for it.

1.1 Vocabulary **414.1**

accessible /ək'sesəbəl/
appeal /ə'pi:l/
appealing /ə'pi:lɪŋ/
armour /'ɑ:mə/
attend a lecture /ə'tend ə 'lektʃə/
be of interest to /bi'ɒv 'ɪntrəst tə/
bulky /'bʌli/
chemical composition /kemɪkəl
'kɒmpə'zɪʃən/
core /kɔ:/
deepen your knowledge /di:pi:n ə
'nɒlɪdʒ/
design /dɪ'zaɪn/
disruptive /dɪs'rʌptɪv/
dyslexic /dɪs'leksɪk/
engaging /ɪn'geɪdʒɪŋ/
enrol on a course /ɪn'roʊl ɒn ə 'kɔ:rs/
fall behind /fɔ:l bɪ'hænd/
get a degree /get ə dɪ'grɪ:/
get a scholarship /get ə 'skɒləʃɪp/
get expelled (from school) /get
'ɪks'pi:ld (frəm 'skul)
get top marks /get tɒp 'mɑ:ks/
gifted /'gɪftɪd/
give a lecture /gɪv ə 'lektʃə/
give up /gɪv 'ʌp ɒn/
go into /gəʊ 'ɪntə/
go on to /gəʊ 'ɒn tə/
graduate /'grædʒu:et/
have a passion for /hæv ə 'peɪʃən fɔ:/
have an impact on /hæv ə 'ɪmpækt
ɒn/
hero /'hɪərəʊ/
inclined towards /ɪn'klaɪnd tə'wɔ:dz/
keen to do sth /ki:n tə 'du: sʌmθɪŋ/
lenient /'li:niənt/
major in /'meɪdʒə(r) ɪn/
management /'mænɪdʒmənt/
music industry /'mju:zɪk ,ɪndəstri/
nutrition /nju:tri'ʃən/
principle /'prɪnsəpəl/
scrape through /skreɪp 'θru:/
self-disciplined /self'dɪsɪplɪnd/
settle down /setl 'daʊn/
sit an exam /sɪt ən ɪg'zæm/
strict /strɪkt/
sweet /swi:t/
villain /'vɪleɪn/
work in the field /wɜ:k ɪn ðə 'fi:ld
əv/
write a dissertation /raɪt ə ,dɪsə'teɪʃən/
youth culture /ju:θ 'kʌltʃə

1.2 Grammar **414.2**

annoying /ə'noɪ-ɪŋ/
complain about /kəm'pleɪn ə,baut/
disturb /dɪ'stɜ:b/
educationalist /edʒu'keɪʃənəlɪst/

fidget /'fɪdʒət/
hand in /hænd 'ɪn/
handwriting /'hænd,rɪtɪŋ/
learning disorder /'lɜ:nɪŋ dɪs'ɔ:də/
lose your temper /lu:z jə 'tempə/
make a successful living /meɪk ə
'sʌksəsɪəl 'lɪvɪŋ/
pay attention in class /peɪ ə,tentʃən
ɪn 'klɑ:s/

1.3 Listening **414.3**

accurately /ə'kjʊrətli/
association /ə,səʊ'ɪʃən/
chase /tʃeɪs/
earliest memory /,ɜ:lɪst 'meməri/
give a speech /gɪv ə 'spi:tʃ/
have a clear memory of /hæv ə ,kliə
'meməri əv/
have a distant memory of /hæv ə
'dɪstənt 'meməri əv/
have a good memory for /hæv ə
'gʊd 'meməri fɔ:/
have a memory like a sieve /hæv ə
'meməri laɪk ə ,sɪv/
have a photographic memory /hæv
ə ,fəʊtə'græfɪk 'meməri/
have a terrible memory for /hæv ə
'terɪbəl 'meməri fɔ:/
have a vague memory of /hæv ə
'veɪg 'meməri əv/
have a vivid memory of /hæv ə
'vɪvɪd 'meməri əv/
improve your memory /ɪm'pru:v jə
'meməri/
jog your memory /dʒɒg jə 'meməri/
lose your memory /lu:z jə 'meməri/
make up /meɪk 'ʌp/
memorise /'memərɪz/
narrative /'nærətɪv/
squirt /skwɜ:t/
visualise /'vɪʒʊəlaɪz/
witness /'wɪtnəs/

1.4 Reading **414.4**

a great deal /ə 'ɡreɪt di:l/
academic training /ə'kæd'ɪemɪk
'trɛɪnɪŋ/
acquire a skill /ə'kwɪə(r) ə 'skɪl/
advance /əd'vɑ:ns/
bang on the head /bæŋ ɒn ðə 'hed/
be found unconscious /bi ,faʊnd
'ʌn'kɒnʃəs/
be hit by lightning /bi ,hɪt baɪ
'laɪtnɪŋ/
be left unconscious /bi ,left
'ʌn'kɒnʃəs/
be made up of /bi ,meɪd 'ʌp əv/
be struck by lightning /bi ,strʌk baɪ
'laɪtnɪŋ

be the brains behind sth /bi ðə
'breɪnz bɪ ,haɪnd ,sʌmθɪŋ/
boot /bu:t/
brainstorm /'breɪnstɔ:m/
brainless /'breɪnli/
bring about /brɪŋ ə'baʊt/
charge royalties /tʃɑ:ʒdʒ 'rɔɪəltɪz/
come out of a coma /kʌm ,aʊt əv ə
'kɔ:mə/
compensate for /kɒmpenset fɔ:/
complex /kəm'pleks/
develop a desire /dɪ'veləp ə dɪ'zɪə/
essential part /ɪ'senʃəl ,pɑ:t/
fall into a coma /fɔ:l ɪntə ə 'kɔ:mə/
feel an urge /fi:l ɒn 'ɜ:ʒdʒ/
geometric pattern /dʒi:ə'metɪk
'pætə/n/
get an urge /get ɒn 'ɜ:ʒdʒ/
have a brainwave /hæv ə 'breɪnwɛv/
have sth on the brain /hæv sʌmθɪŋ
ɒn ðə 'breɪn/
knock sb out /knɒk sʌmbədi 'aʊt/
lose consciousness /lu:z 'kɒnʃənəs/
modest /'mɒdɪst/
nerve cell /'nɜ:v sel/
neurotransmitter /,nju:ərəʊ'trænzmɪ'tə/
number theorist /'nʌmbə ,θɪərəst/
overnight /'əʊvə'naɪt/
payphone /'peɪfəʊn/
personality /,pɜ:snə'æləti/
rack your brains /ræk jə 'breɪnz/
recall /rɪ'kɔ:l/
recover from an injury /rɪ,kʌvə frəm
ən 'ɪndʒəri/
regain consciousness /rɪ,geɪn
'kɒnʃənəs/
release /rɪ'li:v/
remain a mystery /rɪ'meɪn ə 'mɪstəri/
remarkable /rɪ'mɑ:kəbəl/
savant syndrome /'sævənt ,sɪndrəʊm/
sharpen a skill /ʃɑ:pən ə 'skɪl/
solve a mystery /sɒlv ə 'mɪstəri/
suffer an injury /sʌfə ən 'ɪndʒəri/
telephone exchange /tɛlə'fəʊn
'ɪks'tʃeɪndʒ/
unlock /ʌn'lɒk/
vision /'vɪʒən/
wire /waɪə

1.5 Grammar **414.5**

clumsy /'klʌmzi/
enable /ɪ'neɪbəl/
fancy /'fænsɪ/
handedness /'hændɪdnəs/
hemisphere /'hemɪsfɪə/
left-handed /left 'hændəd/
left-handed /left 'hændəd/
natural inclination /'nætʃərəl
'ɪŋklaɪ'netʃən

perception /pə'sepʃən/
swap /swəp/
tend to do sth /tend tə duː sʌmθɪŋ/
urge sb to do sth /ɜːdʒ tə duː sʌmθɪŋ tə
doː sʌmθɪŋ/
1.6 Speaking 414.6
appear /ə'piə/
based on /beɪst ɒn/
certainly /sɪ'teɪnli/
certainty /sɪ'teɪnti/
clearly /klɪəli/
confused /kən'fjuːzd/
definitely /defɪ'nɪtli/
determined /dɪ'tɜːmɪnd/
enthusiastic /ɪn'θjuːzɪəstɪk/
expression ɪks'preʃən/
hard to be sure /hɑːd tə biː ʃʊ/
intend /ɪn'tend tə/
judging by /dʒʌdʒɪŋ baɪ/
obvious /ə'bvɪʊs/
pedestrian /pi'destrɪən/
pull out /pʊl 'aʊt/
relied /rɪ'laɪd/
thrilled /θrɪld/
uncertainty /ʌn'sɜːntəti/
1.7 Use of English 414.7
address /ə'dres/
announcement /ə'nəʊnsmənt/
assembly hall /ə'sembli ha:l/
be up to your eyes in /biː 'ʌp tə jɜː
'aɪz ɪn/
chapel /tʃeɪpəl/
consist of /kən'sɪst əv/
custom /kʌstəm/
confiscate /kən'fɪskət/
dazzle /dæzl/
deal with /di:l wɪð/
delighted /dɪ'laɪtɪd/
demolish /dɪ'mɒlɪʃ/
exchange student /ɪks'tʃeɪndʒ
s'tjuːdənt/
exchange trip /ɪks'tʃeɪndʒ t'rɪp/
get together /get tə'geðə/
greet /griːt/
guided tour /gáɪdɪd tʃuːr/
hold /həʊld/
host family /həʊst fæməli/
in honour of /ɪn 'ɒnə rɪ/
incidentally /ɪnsɪ'dentli/
leave sth out /li:v sʌmθɪŋ 'aʊt/
omit /ə'mɪt/
postpone /pəʊn'pəʊn/
pull down /pʊl 'daʊn/
put sth off /pʊt sʌmθɪŋ 'ɒf/
put up with /pʊt 'ʌp wɪð/
reception /rɪ'sepʃən/
referrals /rɪ'fɛrəlmənts/
reject /rɪ'dʒekt/
reprisand /reprɪ'sænd/
require /rɪ'kwaɪə/
tell sb off /tel sʌmθɪŋ 'ɒf/
the Crown Jewels /ðə k'rɒn 'dʒuːəlz/
turn sb down /tɜːn sʌmθɪŋ 'daʊn/
welcome party /welkəm 'pɑːtɪ/
welcomes speech /welkəm 'spi:tʃ/
1.8 Writing 414.8
apply for a position /ə'pláɪ fɔː ə
'pɔːzɪʃən/
at your convenience /ət jɜː
kən'vɪniəns/
be passionate about /biː 'pæʃənət
ə'baut/
childcare /tʃɪldrɪ'keɪ/
competent user of /kəm'petənt
'juːzə əv/
considerable /kən'sɪdərəbəl/
contribute to /kən'trɪbjʊt tə/
coordinate /kə'ɔːdɪneɪt/
covering letter /kəvərɪŋ 'letiə/
dedicated member of /dedɪkeɪtɪd
mɛmbə əv/
excellent command of /ɪksələnt
kɔ:mənd əv/
gain work experience /geɪn wɜ:k
ɪk'spɪəriəns/
health and safety regulations /helθ
ənd 'seɪfəti ɪn'ʃɜːləʃnz
image editing software /'ɪmɪdʒ
'edɪtɪŋ ənd'i:swə/
in response to /ɪn rɪ'spɔːns tə/
kindergarten /kɪndə'gɑːtən/
lead a team /li:d ə 'tiːm/
leadership skills /'liːdəʃɪp skɪlz/
meet deadlines /mi:t 'dedlaɪnz/
part-time job /pɑːt 'taɪm dʒɒb/
practical experience of /præktɪkəl
ɪk'spɪəriəns əv/
preschoolers /preɪ'skʊlɜː/
proven ability to /pruːvən ə'bɪləti tə/
pursue a career /pɜːsuː ə kə'riə/
relevant /rɪ'levənt/
sit in 'ɒt 'hɔː/
staff /stɑːf/
summer job /sʌmə dʒɒb/
supervise /sʊpə'vɪz/
valuable /'væljuəbəl/
volunteer /vɒl'ntɪə/
welcome an opportunity /welkəm ən
'ɒpɔːtʃənɪti/
well suited /wel 'suːtɪd/
well-developed /wel dɪ'veləpɪd/
work alongside /wɜ:k ə'laɪn,saɪd/
work placement /wɜ:k 'pleɪsmənt/

MY WORD LIST

STUDYING	MEMORY AND THE BRAIN	OTHER

GRAMMAR AND USE OF ENGLISH

1.2 Present and past habits

To talk about someone's habits and typical behaviour, we can use:

- the Present Simple or the Past Simple to talk about repeated present or past actions or states.
When I get home, I do my homework and practice the violin.
My grandfather picked me up from school every day.
- used to + infinitive to talk about states (e.g. with the verbs be, have, believe, like) or actions that happened regularly in the past but are no longer happening in the present. We **used to** use this structure to talk about single past actions.
When I was at primary school, I **used to be** very eager to learn. I **didn't use to fall behind** with my schoolwork.
Did you use to like Chemistry?
- would + infinitive to talk about past actions or behaviour typical for someone (but **not** states).
Our Maths teacher **would give** us loads of homework.
Note: We **used to** use the verb *will/would* in this meaning in questions.
The **was/were** + infinitive to talk about repeated present actions or typical behaviour (but **not** states).
She **'ll watch** TV or **play** games all day instead of studying for her exams.

- the Present Continuous or Past Continuous with the adverb *always* to complain about someone's behaviour:
She **'s always putting** things off.
My neighbours **were always complaining** about the noise.

1 Choose the correct option.

- When Marco and I shared a room in a hall of residence, he was always borrowing / will always borrow my things without asking.
 - When I was a kid, I would / used to believe that my dad was a spy.
 - Did you ever use to / used to cheat in exams?
 - It's so annoying. She will always lose / is always losing her notebook.
 - Martha would ask / was asking the teacher plenty of questions after every lesson. She was very curious.
 - I always forget / will forget to bring a pen. Can I borrow one of yours?
- 2 Complete the sentences with one word in each gap.
- I didn't _____ to worry about exams, but now I do because I need to get the best grades possible.
 - When Jim gets home, he _____ start doing his homework until he has something to eat.
 - Our Science teacher _____ always tell us to be careful when we do experiments using chemicals.
 - Cathy isn't committed to her studies. She _____ always chatting to her friends online for hours instead of doing her homework.
 - _____ you use to study a lot when you were at school, Grandpa? "Of course! I was an excellent student."
 - When she was a teacher, she _____ correct homework every day after school and at the weekend.

3 Complete the sentences with the correct form of the words in brackets. Add extra words where necessary.

- I had a kindergarten teacher who _____ (lose) _____ (wear) a flower in her hair.
- Here you noticed our History teacher _____ (leave) _____ (leave) his pen on the desk?
- Our Maths teacher is really forgetful. Sometimes, she _____ (leave) us homework but forget to collect it.
- Years ago, teachers _____ (not use) have the equipment they do now. There was just a blackboard.
- At my secondary school we used to watch videos on an old TV that _____ (show) _____ (show/break down).
- When you were at school, _____ (use) have a favourite teacher?

4 Choose the correct option, A, B or C to complete the text.

In every class, you get a mix of different personalities. There's generally one kid who's _____ the centre of attention. They _____ something completely inappropriate in the middle of a lesson so everyone laughs. Then there's the shy kid who _____ at the back of the class and _____ at their desk when the teacher asks a question. When I was at primary school, I found reading and writing quite difficult and I _____ to keep up with my classmates. I _____ much self-confidence. I _____ questions because I was convinced I'd get them wrong and look stupid. It seemed like the other kids _____ were really for something and I never did. That was until we started studying IT and I suddenly found the thing I was good at. Now I'm _____ regularly top of the class - at least in one subject anyway.

- used to be
- always trying to be
- always being
- is sitting
- is sitting
- is used to sitting
- is sitting
- is used to sitting
- is sitting
- is used to sitting
- is sitting
- is sitting
- is sitting
- is sitting
- is sitting
- is sitting
- is sitting
- is sitting
- is sitting
- is sitting
- is sitting

UNIT 1 VIDEO WORKSHEETS

Learning a new skill

- BEFORE YOU WATCH**
- 1 SPEAKING** In what order do children typically learn these life skills? Discuss how old you were when you learnt how to do them.
Learning how to:
read ride a bike speak swim
tie your shoelaces type walk write
 - 2 SPEAKING** Discuss the questions.
1 What new skills have you learnt since you became a teenager?
2 Is it easier to learn a new skill as a child, a teenager or an adult? Why?
3 Have you ever learnt how to juggle? Would you like to? Why/Why not?
- WHILE YOU WATCH**
- 3** Watch Chris (38) and Tahoe (8) learning how to juggle. Who is learning faster and why?
 - 4** Choose the correct option and decide whether the statements are true (T) or false (F). Then watch the video again and check your answers.
1 Chris decides to up the ante by pitting himself against / with Tahoe.
2 The catch / trick is that Tahoe is three decades younger than Chris.
3 Scaves help to find / form a juggling network because they speed the process up.
4 The practice stage is enjoyable. One step onward / forward, two steps back.
5 Chris claims that he's not a big / large one for excuses, but he hasn't done enough practice.
6 Chris is not impressed when he says to Tahoe: 'Give it your best shot / throw'.
7 White matter fixes new brain pathways creating a sense of everything clicking into place / place.
- 5** Replace the underlined phrases with the correct form of an appropriate phrase in Exercise 4.
- If something seems too good to be true, it's because there is a hidden problem.
 - Learning a language is often a case of getting better and then getting worse.
 - I don't like reading about things. I prefer listening to podcasts.
 - When you are faced with a difficult challenge, always go your own way. Never walk away.
 - Learning a new skill is so satisfying - that moment when everything starts to work perfectly.
 - In some sports - e.g. motor racing - women should compete with men in an equal contest.
 - Whenever you meet interesting people, it's worth collecting their phone numbers so that you can create a network of useful contacts.
 - 6 SPEAKING** Discuss the statements in Exercise 5. Do you agree with them?
 - 7** Watch the video again. What is happening during stages 1-3?
1 The cognitive stage
2 The practice stage
3 The automatic stage
- AFTER YOU WATCH**
- 8 SPEAKING** Think about your experience of learning English and discuss the questions.
1 What is the best age to start learning a language? Why?
2 Which learning stage do you think you are at now?
3 How does learning English compare with other learning experiences such as learning how to dance, to drive, to play the piano, to ski, etc.?

PRONOUNS AND NUMERALS				IRREGULAR VERBS				KEY TO PHONETIC SYMBOLS	
PERSONAL PRONOUNS AND REFLEXIVE PRONOUNS Personal pronoun as subject Personal pronoun as object Possessive pronoun (used before nouns) Reflexive pronoun I me mine myself You you yours yourself He him his himself She her hers herself It it its itself We us ours ourselves They them theirs themselves				IRREGULAR VERBS Verb (base form) Past tense Past participle Present participle Past participle (alternative) be was been being been bring brought brought bringing brought buy bought bought buying bought ... (many more) ...				KEY TO PHONETIC SYMBOLS CONSONANTS p pen, copy, happen b back, bubble, job t tea, city, button d day, ladder, odd k key, school, stick, cool g get, giggle, ghost f church, match, nature dʒ judge, age, soldier tʃ tea, coffee, tough, physics v very, heavy, move θ thing, author, path ð this, other, smooth s soon, season, sister z zero, zone, open, buzz ʃ this, sure, station ʒ pleasure, vision ʒ buzz, whole, behind m moon, summer, suit n nose, know, funny, sun ŋ ring, long, thanks, strong l light, silly, feel r right, sorry, arrange j yet, unit, beauty w wet, one, when, queen	
DEMONSTRATIVE PRONOUNS, INTERROGATIVE PRONOUNS, RELATIVE PRONOUNS Demonstrative Interrogative Relative This Who Who That Whose Whose These Whom Whom Those Which Which These How many How many Those How much How much				NUMERALS Cardinal numbers Ordinal numbers Ordinal numbers 1 one first 2 two second 3 three third 4 four fourth 5 five fifth 6 six sixth 7 seven seventh 8 eight eighth 9 nine ninth 10 ten tenth 11 eleven eleventh 12 twelve twelfth 13 thirteen thirteenth 14 fourteen fourteenth 15 fifteen fifteenth 16 sixteen sixteenth 17 seventeen seventeenth 18 eighteen eighteenth 19 nineteen nineteenth 20 twenty twentieth 100 one hundred one hundred 1000 one thousand one thousand 1000000 one million one million				VOWELS i bit, bid, hymn e dress, bed æ bad, cat, trap ʌ bud, bud, bud ʊ foot, good, put ɪ see, feet, machine eɪ face, day, steak aɪ price, high, try ɔɪ boy, choice ɪə here, blue, poem eɪ gear, chair, no aɪ mouth, now ɪə near, here, serious eɪ fat, verb, square ɪə start, father ɪə thought, law, north ɪə same, poor ɪə happy, glad ɪ happy, radiation, glorious ə about, common ɪ situation, annual, influence	

3 Find other examples of the Past Perfect in the story and discuss why the simple or continuous forms have been used.

5 1.8 Listen again and answer the questions.

- 1 What is Speaker 1's earliest memory?
- 2 Does Speaker 2's grandfather have trouble remembering things?
- 3 Can Speaker 3 remember names and faces well?
- 4 Does Speaker 4 have a good memory?

5 Read an email from one of the Swiss exchange students to the student in her English host family. Choose the correct option.

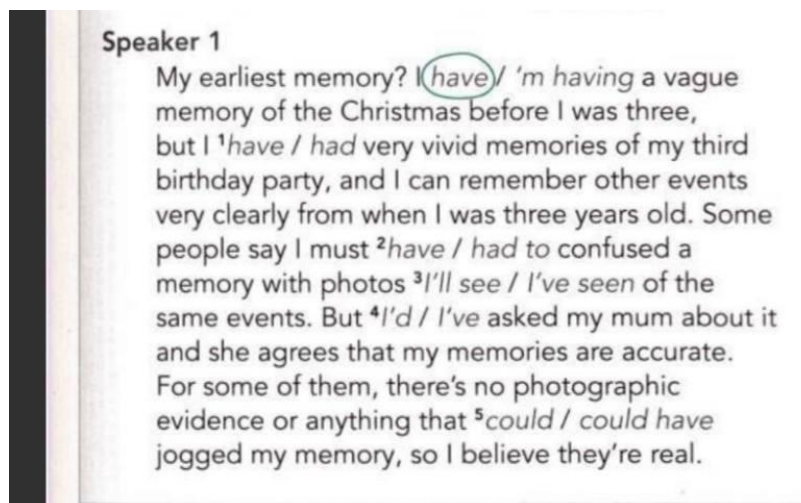
¹Dear Miss Natalie Brown, / Hi Natalie ,
²Sorry for not writing earlier / I apologise for the delay in writing to you, but ³I've been up to my eyes in / I have been extremely busy with my school work. ⁴I am delighted to be invited / Thanks for inviting me to stay in your house for three weeks.
⁵I'd like / Please allow me to tell you a bit about myself.
⁶I was raised / I grew up in Basel and I have quite a big family. ⁷There are / It consists of three children – two girls and a boy. ⁸In addition / Also , we have two dogs.
⁹BTW / Incidentally, have you ever ¹⁰considered / thought about learning German? You could come and stay with me in Basel.
¹¹Anyway / In conclusion, my train ¹²gets in to / arrives in London at 2:30 p.m. and ¹³so / consequently I should be at your house by 3:30 p.m. I hope ¹⁴that is acceptable / that's OK.
¹⁵CU soon , / Yours sincerely,
 Annika

I'm a twenty-one-year-old student with a spare room to rent. It's a big room with a bed, a wardrobe and a desk. The flat has two bedrooms, a living room, a kitchen and a bathroom. Only people who meet the requirements below should apply.

- 5 You need to be on a full-time course because I don't want you hanging around the flat in the daytime.
 I lead a healthy lifestyle. I'm a vegan and I don't like people cooking meat in my kitchen. It's equally important that there are no cooking smells during the weekend.
- 10 If you expect me to be your friend, you'll be bitterly disappointed. I'm painfully shy and I can't stand being the centre of attention. I don't need a soulmate, I just want a quiet life.
 I sleep badly, so I don't want you to binge-watch TV programmes or roar with laughter late at night. Lights go out here at 11 p.m.
- 15 Basically, I'd like you to use your common sense. If I've gone to bed, I expect you to keep quiet.
 Friends are okay, but if more than three guests turn up, it's too much.
 I set high standards of cleanliness here. I like people who are neat and tidy. When you move in, we can reach an agreement about how we share the cleaning.
 I'm quite easy-going.

3 Look at the underlined collocations in Lisa's post. What type of collocation are they? Add them as examples in the LANGUAGE FOCUS box.

Запропонований нижче приклад завдання на вибір граматичних структур з контексту є розповсюдженою рецептивною вправою у робочому зошиті Focus.

Отже, зазначимо, що матеріали підручника є корисними і відповідають програмі курсу, вони є дієвими, оскільки сприяють не лише формуванню всіх видів мовленнєвої діяльності, а й інтегративних, комунікативних та пізнавальних умінь і комунікативно-мовленнєвих навичок. Дослідивши підручники, ми зробили висновки, що є дефіцит вправ на розвиток рецептивних граматичних навичок англійської. Тому наступним нашим завданням стало розробити систему вправ на розвиток рецептивних граматичних навичок.

2.2. Система вправ на розвиток рецептивних граматичних навичок

Завдання цього підпункту полягає у розробці власної системи вправ для пояснення і закріплення пасивного граматичного матеріалу, що спрямовано на розвиток рецептивних граматичних навичок учнів гімназії.

Наприклад, до тексту “English Food” пропонуємо наступні завдання:

I. Say whether the following sentences are true or not:

- 1. English food has a good reputation abroad.*
- 2. As a rule the food is rather dull and not always attractively presented.*
- 3. It is impossible to get an adequate meal at a reasonable price.*
- 4. The traditional English breakfast is a full meal.*
- 5. Yorkshire ham is a dinner speciality.*
- 6. Tea or coffee is drunk with the meal.*
- 7. English veal is good, but English pork is sometimes disappointing.*
- 8. Apple pie is a favourite sweet.*
- 9. English cheeses deserve to be better known than they are.*
- 10. English beer is not strong.*

II. Answer the questions:

- 1. Why has English food a poor reputation abroad?*
- 2. In what circumstances does one enjoy a meal most?*
- 3. What sort of meal is the traditional English breakfast?*
- 4. What is the characteristic feature of English food?*
- 5. What kinds of cheese do English people have?*
- 6. What is Stilton?*
- 7. What goes well with English strawberries and raspberries?*
- 8. What should one drink with English food?*

III. Explain the meaning of the following words:

- restaurant;*
- nourishment;*
- snack;*
- tasty;*
- substantial;*
- unsurpassed;*
- to grill;*

-pork;
-trout;
-ingredients.

IV. Complete the following sentences:

1. English food hasabroad. 2. The Englishman eating in arestaurant is usually.....3. For those with money, there are restaurants thatwith the best ones in any country. 4. In many countries ...is rather a snack than5. Many English people now takebreakfast only on..... 6. The traditional is based on ..., simply-cooked ...7. The “king of cheeses” is ..., a blue-veined cheese both, and at its best whenwith it. 8. In Devonis made, which goes well with English

V. Translate into English:

готувати їжу у великій кількості; їжа втрачає смак; атмосфера розкутості; для початку; неперевершений смак; картопля в мундирі; сири – найкращі, якщо їх вживати з портвейном.

VI. Choose the word which is out of place in each logical line. Explain your choice.

1. breakfast, lunch, dinner, snack, supper.
2. Cheddar, Cheshire, Yorkshire, Lancashire.
3. restaurant, apartment, cafe, bar.
4. tea, pudding, lemon-juice, coffee, ale.
5. veal, trout, salmon, herring.
6. fork, spoon, napkin, knife.

VIII. Imagine, you have just come from England. Speak for and against English food.

Отже, використання автентичного матеріалу для розробки вправ та завдань на розвиток рецептивних граматичних навичок дає безмежні можливості для підняття рівня зацікавленості здобувачів у вивченні англійської мови. А такі вправи, у свою чергу, допомагають не лише удосконалити рецептивні та продуктивні види мовленнєвої діяльності, а й підвищити рівень особистих здобутків учнів. Зокрема, такі вправи сприяють розвитку комунікативних здібностей гімназистів, збільшенню їх лексичного запасу, граматичній обізнаності та прогресу у навчанні загалом.

ВИСНОВКИ

Таким чином, розглядаючи особливості рецептивних граматичних навичок, можна зробити висновки, що діюча програма для школи забезпечує основу для опанування граматичною компетентністю. Вона має на меті розвиток граматичної правильності та досконалих вмінь здобувачів. При цьому ставиться акцент на прогресивне навчання, поєднання з іншими мовними навичками, функціональному використанні мови. Відповідно до програми, в ефективному навчанні граматики провідна роль належить учителеві, підкреслюється також важливість постійного оцінювання для відстеження рівня досягнення успіхів здобувачів. При виконанні інструкцій та приписів, зазначених у програмі, вчитель може поліпшити граматичну компетентність учнів гімназії та налаштувати їх на продуктивне використання мови в різних ситуаціях.

Крім того, формування граматичної компетентності вимагає сумісної роботи учителів і здобувачів освіти. Вчителі беззаперечно сприяють поступовому прогресу шляхом застосування стратегії коригування помилок, використання оригінальних текстів і вправ до них, заохочення до участі в регулярній практиці, культивування позитивного ставлення здобувачів до освіти в цілому, і конкретно до граматики англійської мови. Всі ці фактори допомагають учням розвинути міцну базу граматики англійської мови і покращити знання мови, озброїтися необхідними навичками для ефективної комунікації в різних приватних, наукових та професійних умовах.

Розглянувши структуру навчально-методичного комплексу Focus, та проаналізувавши його зміст, доходимо висновку, що матеріали підручника є корисними і відповідають програмі курсу, вони є ефективними, оскільки сприяють не лише формуванню всіх видів мовленнєвої діяльності, а й інтегративних, комунікативних та пізнавальних умінь і комунікативно-мовленнєвих навичок. Однак, на

нашу думку, у підручнику бракує завдань на розвиток рецептивних граматичних навичок англійської. Тому нашим завданням було розробити систему вправ на розвиток рецептивних граматичних навичок. Для цього ми використали автентичні тексти, що виявилось досить успішним. Це дало можливість для підвищення мотивації здобувачів у вивченні англійської мови. А такі вправи, у свою чергу, допомагають не лише удосконалити рецептивні та продуктивні види мовленнєвої діяльності, а й підвищити рівень особистих здобутків учнів. Зокрема, такі вправи сприяють розвиткові комунікативних здібностей гімназистів, збільшенню їх лексичного запасу, граматичній обізнаності та прогресу у навчанні загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Савицька Т. В., Горбенко Є. В, Іотова І. М. Формування граматичної компетенції студентів-іноземців доуніверситетського етапу навчання. (дата звернення: 10.09.2023).
2. Чорна І. Ю. Підсистема вправ і завдань для формування англійської лексичної компетентності в діловому писемному спілкуванні майбутніх маркетологів. *Intellectual 27 Archive*. 2017. Vol. 6, № 2. P.40-57. URL: звернення: 10.05.2023).
3. Кушнір Т. І. Специфіка реалізації традиційних методів навчання у процесі вивчення синтаксису. *Молодий вчений*. 2016. № 4. С. 545-549.
4. Булах І. Соціальний простір особистісного зростання сучасних підлітків. *Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського* : зб. наук. праць. 2003. Вип. 1-2. С. 171-181.
5. Акмалдінова О. М., Будко Л. В., Фатєєва С. П. Практична граматики англійської мови : навч. посіб. Вид. 5-е, стер. Київ : НАУ, 2016. 148 с.
6. Погожих Г. Англійська граматики в таблицях і схемах. 5-11 класи, до ДПА, ЗНО. Харків : Торсінг, 2020. 112 с.
7. Апалат Г., Максимова О. Ефективність використання відеоматеріалів на уроці англійської мови в старшій школі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. Філологія*. 2019. Вип. 6. С. 154-157.
8. Бойко Т. Веб-сайт як засіб розвитку комунікативної компетентності старшокласників під час навчання англійської мови. *Рідна школа*. 2016. № 10. С. 25-27.
9. Барановська Т. Граматики англійської мови : збірник вправ. Київ : Логос, 2007. 384 с.

10. Булах І. Соціальний простір особистісного зростання сучасних підлітків. *Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського* : зб. наук. праць. 2003. Вип. 1-2. С. 171-181.

11. Вострікова В. Навчальна онлайн-платформа як засіб самоосвітньої діяльності вчителя іноземної мови. *Педагогічний альманах*. 2014. Вип. 22. С. 151-155.

12. Грубіч Д. Педагогічні інновації в освіті: поняття та сутність. *Педагогіка та психологія*. 2011. Вип. 40 (1). С. 34-39.

13. Дольме М. М. Дистанційне навчання: переваги та недоліки. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. Педагогічні науки*: зб. наук. пр. 2014. Вип. 3. С.80-85.

Підгаєцька С. Л. Основні задачі у вивченні граматичного матеріалу з іноземної мови на початковому етапі в середній загальноосвітній школі. (дата звернення: 9.08.2023).

Формування граматичних навичок учнів середнього шкільного віку у процесі використання пісенного матеріалу на уроках англійської мови : метод. настанови / уклад. О. А. Горовенко, А. Н. Мазяж. Харків, 2020. 69 с.

16. Масицька Т. Є. Граматична структура дієслівної валентності. Луцьк: Ред.-вид. відд. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 1998. 208 с.

Конспект лекцій з дисципліни «Методика навчання іноземних мов» : для студентів V курсу факультету «Референт-перекладач», які навчаються за спеціальністю 035 Філологія (Переклад) / авт.-упор. І. Ю. Гусленко. Харків : Вид-во НУА, 2018. 64 с.

Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: теоретичні засади : навч. посіб. у схемах і табл. для студентів ф-ту інозем. філології освітньо-кваліфікац. рівня «бакалавр» / уклад. К. М. Ружин. Запоріжжя : ЗНУ, 2012. 115 с.

Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін.; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.

20. Тригуб І. П. Формування граматичної компетенції у студентів немовних спеціальностей ВНЗ у процесі вивчення англійської мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Ф*

21. Білявська Т. М. Методика навчання іноземної мови в початковій школі (для дистанційного та змішаного навчання): навч.-метод. посіб. / автор-уклад. Т. М. Білявська. Миколаїв : Видавець Румянцева Г. В., 2022. 98 с.

22. НУШ. Іноземні мови. 1–4 класи: типові освітні програми та методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу. класи. Київ: Вид-во «Світоч», 2019. 120 с.

23. Костікова І. І., Казачінер О. С. Навчання іноземних мов молодших школярів: варіативність організаційних форм: монографія. Харків : Вид-во ТОВ «Щедра садиба плюс», 2014. 228 с. URL: <https://bit.ly/2RkHWnV> (дата звернення: 17.08.2023).

24. Тарнопольський О. Б., Кабанова М. Р. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 256 с.

25. Дольме М. Дистанційне навчання: переваги та недоліки. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. Педагогічні науки*. 2014. Вип. 3. С. 80-85.

26. Загородня О. Ф. Онлайн-платформа для вивчення англійської мови як засіб дистанційного навчання. URL: (дата звернення: 1.11.2023).

27. Івлєва С. Формування міжкультурної мовної компетентності іноземних студентів у форматі дистанційного навчання: недоліки та переваги. *Наукові записки [Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова]. Сер. Педагогічні науки*. 2021. Вип. 150. С. 105-
28. Карпенко Н. М. Концептуальні підходи до формування іншомовної граматичної компетенції студентів I курсу факультету іноземних мов. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. Педагогічні науки*. 2013. Вип. 111. С. 133-136.
29. Кирпа А. Використання соціальної мережі Instagram у навчанні англійської мови учнів старшої школи. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Т. 86. № 6. С. 52-69.
30. Колісніченко А., Кобилянська В. Вивчення англійської мови онлайн: дистанційне та змішане навчання. *Викладання іноземних мов в Україні та за її межами: досвід і виклики* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 21-22 березня 2019 р. Івано-Франківськ: НАІР, 2019. С. 152-154.
1. Кузнецова Н. Дослідно-експериментальне навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих учнів старшої школи. *Наука і освіта*. 2013. № 6. С. 154-158.
32. Кузнецова О. Англійська граматики в таблицях. Київ : Арій, 2018. 176 с.
33. Кучко Є. Інноваційні соціальні технології. *Всесвітня енциклопедія*. 2001. С. 415-416.
34. Лаврінєнко В. А. Психологічні особливості становлення смислової сфери підлітків. *Психологія і особистість*. 2003. №1 (3). С. 59-74.
35. Маркобок Ю. Використання автентичних матеріалів для формування комунікативної та соціокультурної компетенції старшокласників на уроках англійської мови. *Таврійський вісник освіти*. 2014. № 1(1). С. 137-

36. Мірошник І. В. Поняття іншомовної граматичної компетентності та особливості її реалізації в початковій школі. *Молодий вчений*. 2018. № 2. С. 99-103.
37. Мосол Н. О. Психологічні аспекти професійного самовизначення старшокласників. *Проблеми сучасної психології* : зб. наук. пр. / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, Запоріж. нац. ун-т. Запоріжжя. 2012. № 1. С. 108-112.
38. Олексієвець Д. Переваги та недоліки дистанційного навчання. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2013. № 3. С. 88-90.
39. Олійник Т. І., Афанасьєва В. Ю. Інтернет-технології у навчанні старшокласників англійської мови. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. Педагогічні науки*. 2013. Вип. 111. С.
40. Орловська Л. Психолінгвістичні передумови формування іншомовної граматичної компетенції в усному мовленні. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*: зб. наук. праць. 2011. № 43. С. 96-99.
41. Плотніков Є. Психолого-педагогічні передумови використання мультимедійних технологій у процесі формування іншомовної рецептивної граматичної компетенції. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*. 2010. № 42. С. 163-166.
42. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. Дата оновлення: 05.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40->
43. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Іноземна мова 10-11 класів. Рівень стандарту. URL: (дата звернення: 18.08.2023).
44. Булах І. С. Психологія особистісного зростання підлітків: реалії та перспективи: монографія. Вінниця, ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 340 с. Focus 4 Second Edition. Student's book. Pearson-Longman, 2020. 174 p.

